

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 543/2024-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 3. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 4. [REDACTED], [REDACTED], 5. [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s. r. o., Južná trieda 28, Košice, proti postupu a rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6Co/21/2024 z 14. mája 2024 takto

rozhodol:

- Ústavnú sťažnosť sťažovateľov v 1. až 3. rade a sťažovateľky v 5. rade **odmieta**.
- Konanie o ústavnej sťažnosti sťažovateľky vo 4. rade **zastavuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. augusta 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 (prvej a druhej vety) a ods. 4 ústavy, čl. 12 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom a rozsudkom krajského súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby podanej sťažovateľmi. Navrhujú napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovatelia sa proti žalovanému mestu Košice (ďalej len „žalovaný“) domáhali zaplata 17 956,65 eur s príslušenstvom z titulu

opakovanej náhrady za zákonné vecné bremeno za užívanie nehnuteľností, ktoré vzniklo k pozemkom v ich podielovom spoluvlastníctve podľa § 4 v spojení s § 1 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“). Neskôr zmenili právnu kvalifikáciu žalobou uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 Občianskeho zákonníka, argumentujúc tým, že vecné bremeno podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. k dotknutým pozemkom, na ktorých sa nachádza verejná zeleň, nevzniklo, pretože posudzovaný zákon sa vzťahuje len na stavby (§ 1 ods. 1).

3. Okresný súd Košice II rozsudkom č. k. 10C/46/2019-567 z 31. januára 2023, potvrdeným napadnutým rozsudkom krajského súdu, žalobu sťažovateľov zamietol. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že na dotknutých pozemkoch sa nachádza park ■■■■■ slúžiaci na športovorekreačné využitie, ktorý je inžinierskou stavbou – oddychovým parkom podľa § 43a ods. 3 písm. p) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov. Ide teda o stavbu v zmysle § 1 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., tiež o stavbu povolenú, a preto k pozemkom pod touto stavbou vzniklo dňom 1. júla 2009 v prospech žalovaného zákonné vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Konajúce súdy vyhodnotili, že žalovaný neužíva pozemky bez právneho dôvodu, ale z titulu zákonného vecného bremena. Sťažovateľom tak nebolo možné priznať nárok za užívanie pozemkov bez právneho dôvodu podľa § 451 Občianskeho zákonníka.

4. Pokiaľ ide o charakter náhrady za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z., konajúce súdy aplikovali právne závery ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (uznesenia sp. zn. 2Cdo/194/2018 z 26. augusta 2019, sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020, sp. zn. 1Cdo/171/2021 z 27. októbra 2021, sp. zn. 1Cdo/99/2019 z 26. januára 2022) preferujúcej priznanie jednorazovej náhrady. Vzhľadom na uvedené formulovali záver o premlčaní práva sťažovateľov na zaplatenie náhrady za vecné bremeno; premlčacia doba začala plynúť 1. júla 2009 (odo dňa účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z.), právo sťažovateľov na zaplatenie náhrady za vecné bremeno sa premlčalo najneskôr 1. júla 2012, pričom žalobu podali na súde 13. júna 2019.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu o zamietnutí žaloby, sťažovatelia podali túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú:

a) porušením princípu legitímnych očakávaní a princípu právnej istoty, a to ku skutkovo a právne obdobným veciam iných osôb (s poukazom na dlhoročnú konštantnú judikatúru súdov o opakujúcej sa odplate vo forme renty, ako aj na judikatúru ústavného súdu – nález sp. zn. PL. ÚS 42/2015);

b) arbitrárnosťou napadnutého rozsudku tým, že sa súd vôbec nevysporiadal s tvrdením sťažovateľov o prejudicialite ani s tým, že o opakovanej náhrade už bolo skôr rozhodnuté právoplatnými rozhodnutiami súdov v obdobných veciach, a neodôvodnil odchylenie sa od právneho názoru ústavného súdu v náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015, podľa ktorého jednorazová odplata za zriadenie vecného bremena nie je primeranou odplatou podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, a preto by mala mať opakujúci charakter;

- c) následkami súdmi preferovaného výkladu § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. (rozporného s cieľom a zmyslom zákona) o jednorazovej odplate za vecné bremeno, ktorými sú najmä porušenie vlastníckeho práva sťažovateľov, resp. jeho pozbavenie, neochota obcí a samosprávnych krajov vysporiadať vlastnícke vzťahy k pozemkom pod ich stavbami a neexistencia žiadneho právneho prostriedku na donútenie obcí a samosprávnych krajov k usporiadaniu vlastníckych vzťahov;
- d) cieľom zákonodarcu, ktorým nebolo určenie jednorazovej odplaty za vecné bremeno, ale usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod stavbami s tým, že ak by chcel zriadiť vecné bremeno s jednorazovou odplatou, tak by to zakotvil priamo do zákona;
- e) porušením princípu rovnosti podľa čl. 12 ods. 1 ústavy, predovšetkým v kontexte čl. 20 ods. 1 ústavy, a to v dôsledku existencie dvoch skupín vlastníkov pozemkov pod stavbami obcí a samosprávnych krajov [vlastníci, ktorým nevzniklo vecné bremeno, pretože mali uzatvorenú nájomnú zmluvu k 1. júnu 2009 s dohodnutou pravidelne sa opakujúcou odplatou (v prípade, ak by nájom skončil, mohli žiadať vydanie bezdôvodného obohatenia), a naproti tomu dotknutí vlastníci, ktorým vzniklo vecné bremeno a v prípade neuplatnenia jednorazovej odplaty do 1. júla 2012 nemajú už nárok na žiadnu odplatu];
- f) výkladom zákona č. 66/2009 Z. z. v rámci jeho sociálneho rozmeru, nespravodlivosťou a krivdou dotknutých vlastníkov pozemkov v podobe faktického odňatia vlastníckeho práva (resp. faktického vyvlastnenia), ktorú im spôsobuje ustálená rozhodovacia prax súdov o jednorazovej odplate, ako aj mylným tvrdením, že sa platí odplata za vznik vecného bremena, a nie za trvanie;
- g) neprípustnosťou a nelogickosťou argumentácie súdov o premlčaní práva od účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., keďže premlčacia doba nároku na jednorazovú odplatu za užívanie nehnuteľnosti nemôže začať plynúť skôr, ako sa žalobca dozvedel o tom, že má nárok len na jednorazovú odplatu [s odkazom aj na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Urbárska obec Trenčianske Biskupice proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 74258/01)].

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a vlastníckeho práva sťažovateľov (čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) rozsudkom krajského súdu o potvrdení rozsudku okresného súdu, ktorým zamietol žalobný nárok sťažovateľov na náhradu za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z.

III.1. K prípustnosti ústavnej sťažnosti sťažovateľov v 1. až 3. rade a sťažovateľky v 5. rade:

7. Predmetom prieskumu prerokovanej veci je rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, zatiaľ čo v súlade s princípom subsidiarity zakotveného v čl. 127 ústavy môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať ústavnými sťažnosťami len za predpokladu, že sa sťažovateľ nemôže ani v budúcnosti nebude môcť domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom využitím takých právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje (IV. ÚS 404/2022).

8. Sťažovatelia odôvodnili prípustnosť podanej ústavnej sťažnosti tým, že nemajú iný účinný prostriedok nápravy. Zastávajú názor, že dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu,

ktorý rozhodol v súlade s rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, nie je prípustné. V nadväznosti na tvrdenie sťažovateľov o vyčerpaní účinných prostriedkov nápravy ústavný súd overením na Mestskom súde Košice (predtým Okresnom súde Košice II) zistil, že vo veci sťažovateľov súd dovolanie neevviduje.

9. Ústavný súd sa preto najskôr zaoberal tým, či má právomoc preskúmať rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej, ktorým potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie bez toho, aby proti nemu sťažovatelia podali dovolanie.

10. Ústavný súd po preskúmaní obsahu ústavnej sťažnosti konštatuje, že podstatná ústavnoprávna argumentácia sťažovateľov atakuje popri nesprávnom právnom posúdení § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. aj arbitrárnosť napadnutého rozsudku [por. predovšetkým bod 5 písm. b) tohto uznesenia, pozn.]. Podľa judikatúry ústavného súdu predstavuje arbitrárne rozhodnutie zásah do práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020). Podľa názoru ústavného súdu je táto argumentácia subsumovateľná pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Ak rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (IV. ÚS 314/2020).

11. V konkrétnom prípade bolo nevyhnutné, aby sťažovatelia pred podaním ústavnej sťažnosti splnili podmienku uplatnenia dovolania ako procesného prostriedku, ktorý im zákon na ochranu ich práv poskytuje. To platí aj v prípade, ak majú sťažovatelia popri namietaní porušenia svojho práva na spravodlivý proces v kontexte arbitrárnosti či porušenia ich legitímnych očakávaní [ako námietku v zásade aplikovateľnú pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, pozn.] výhrady aj voči potenciálne nesubsumovateľnej námietke nesprávneho právneho posúdenia pod § 421 CSP.

11.1. Aj napriek skutočnosti, že niekedy nie je celkom možné a reálne jednotlivé námietky (subsumovateľné a nesubsumovateľné pod dovolacie dôvody) od seba celkom oddeliť, bolo by v rozpore s princípom subsidiarity, aby ústavný súd predbiehal rozhodnutie dovolacieho súdu. Aj ústavný súd musí všeobecným súdom poskytnúť príležitosť plne rozvinúť ich právomoc, keďže aj im patrí možnosť a povinnosť poskytnúť sťažovateľovým základným právam a slobodám ochranu v medziach ich zákonom zverených kompetencií. Táto ochrana je v rámci vzťahu medzi všeobecnými súdmi a ústavným súdom podľa princípu subsidiarity delená a postupná, nie delená a súbežná. Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva a jeho právomoc nastupuje spravidla až vtedy, ak sťažovateľ pred všeobecnými súdmi vyčerpá všetky účinné prostriedky nápravy vo vzťahu ku konaniu, resp. rozhodnutiu ako celku. V prípade, ak v rámci toho istého konania (rozhodnutia) je možné niektoré námietky uplatniť pred dovolacím súdom a iné nie, ústavný súd v tejto súvislosti považuje za v rozpore s už zmieneným princípom subsidiarity tieto procesné nároky drobiť a ponechať ich samostatnému procesnému osudu. V prípade potenciálneho úspechu sťažovateľa pred dovolacím súdom (čo i len vo vzťahu k niektorým uplatneným námietkam) totiž stráca ďalšie konanie pred ústavným súdom zmysel (I. ÚS 182/2023).

11.2. Ústavný súd opakovane pripomína, že nie každé rozhodnutie o mimoriadnom opravnom prostriedku spôsobuje zachovanie zákonnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, zohľadňujúc predovšetkým subsidiaritu konania o ústavných sťažnostiach, preto posledná veta § 124 zákona

č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o zachovaní tejto lehoty je určená na to, aby sťažovateľ v ústavnej sťažnosti mohol uplatniť námietky neuplatniteľné v mimoriadnom opravnom prostriedku. Pokiaľ by rozhodnutie o dovolaní bolo negatívne, má sťažovateľ pri zachovaní princípu subsidiarity právomocí ústavného súdu možnosť napadnúť ústavnou sťažnosťou rozhodnutie dovolacieho súdu vrátane odvolacieho súdu. Pokiaľ ide o námietky proti dovolaním napadnutému rozhodnutiu, ktoré nebolo možné uplatniť v dovolacom konaní, je možné ich potom uplatniť súčasne, ale až v ústavnej sťažnosti a ústavný súd ich môže preskúmať, avšak spolu s výsledkami dovolacieho konania. Ústavný súd už len dodáva, že práve posledná veta § 124 zákona o ústavnom súde o zachovaní lehoty je určená práve na to, aby sťažovateľ mohol v ústavnej sťažnosti (nasledujúcej po podaní mimoriadneho opravného prostriedku) uplatniť námietky neuplatniteľné v mimoriadnom opravnom prostriedku. Inými slovami, lehota na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu, teda začína plynúť podľa § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 398/2022, IV. ÚS 404/2022, IV. ÚS 471/2022, IV. ÚS 534/2022, IV. ÚS 24/2023).

12. Skúmajúc procesné súvislosti sťažovateľmi zvoleného postupu vynechaním dovolania ako v poradí ďalšieho prípustného prostriedku nápravy porušených práv v rámci súdnej sústavy, a to z dôvodu jeho zjavnej neúspešnosti, ústavný súd uzatvára, že nie je udržateľný taký právny stav, keď sa dovolacia inštancia dostane do faktickej pozície neúčinného prostriedku nápravy, ktorý by dostal punc fakultatívnosti a obsolencie (III. ÚS 352/2021). Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavným súdom v situácii, keď nevyužili právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý im zákon účinne poskytoval, t. j. nepodali dovolanie, hoci ho podať mohli a mali, by bolo porušením princípu subsidiarity, na ktorom je založené rozhodovanie o individuálnych ústavných sťažnostiach (I. ÚS 336/2018, II. ÚS 12/2021, IV. ÚS 522/2020). Sťažovatelia tiež netvrdili, že dovolanie nepodali z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Preto zo strany ústavného súdu neprichádza do úvahy ani prípadný postup podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavný súd na okraj dodáva, že z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že o skutkovo a právne obdobných veciach iných sťažovateľov (vlastníkov pozemkov pod stavbami), zastúpených tých istým právnym zástupcom, týkajúcich sa premlčaných nárokov na jednorazovú náhradu za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. už opakovane rozhodol (napr. uznesenie sp. zn. II. ÚS 564/2023 z 5. 12. 2023, uznesenie sp. zn. I. ÚS 11/2024 z 11. 1. 2024, uznesenie sp. zn. IV. ÚS 7/2024 z 9. 1. 2024, uznesenie sp. zn. IV. ÚS 58/2024 zo 7. 2. 2024, uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 204/2024 z 3. 4. 2024) tak, že ústavné sťažnosti, predmetom ktorých bolo rozhodnutie odvolacieho súdu o potvrdení súdu prvej inštancie (bez využitia dovolania), odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre ich neprípustnosť. Ústavný súd neidentifikoval žiaden skutkový či právny dôvod, pre ktorý by sa mal v právnej veci sťažovateľov odchýliť od záverov vyslovených v skorších uzneseniach ústavného súdu.

14. Na základe uvedených dôvodov sa ústavný súd meritórne nezaoberal podanou ústavnou sťažnosťou, ktorou sťažovatelia namietali porušenie svojich základných práv a slobôd podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu, ale túto pri predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú

podľa § 132 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde (I. bod výroku tohto uznesenia).

III.2. Ku konaniu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky vo 4. rade:

15. Vo vzťahu k sťažovateľke vo 4. rade sa ústavný súd musel vysporiadať s jej úmrtím zisteným lustráciou z Registra fyzických osôb, ktoré nastalo 16. marca 2024, t. j. ešte pred podaním ústavnej sťažnosti. Bolo povinnosťou právneho zástupcu sťažovateľov túto skutočnosť pred podaním ústavnej sťažnosti zohľadniť, ak by pri poskytovaní právnych služieb postupoval s náležitou odbornou starostlivosťou. Ústavný súd má vážne podozrenie, že predstieraním procesnej spôsobilosti sťažovateľky vo 4. rade konať pred ústavným súdom (k jej úmrtiu došlo približne 5 mesiacov pred podaním ústavnej sťažnosti) mohlo dôjsť k neprípustnému zneužitiu práva.

16. Ústavný súd si súčasne nemohol nevšimnúť, že komunikácia právneho zástupcu sťažovateľov s ústavným súdom (pravdepodobne v snahe razantne posilniť presvedčivosť jeho argumentov) je sprevádzaná prejavmi, ktoré sa miestami vymykajú štandardom zdvorilej úradnej komunikácie. Tá pritom nie je samoúčelná. Je vyjadrením profesionality a vzájomného rešpektu všetkých subjektov zúčastnených na konaní a umožňuje pestovať vzájomnú dôveru, že tieto sa navzájom s úctou počúvajú. Ak sa v úradnom styku komunikuje bez emócií, osobných útokov či agresie, vytvárajú sa tým zdravé predpoklady, aby sa všetci mohli sústrediť na podstatu sporu a racionálne hodnotenie všetkých okolností prípadu, čo v konečnom dôsledku nevyhnutne prispieva k spravodlivému rozhodnutiu. Aj názory, ktorými účastník konania alebo jeho právny zástupca nesúhlasia s rozhodnutiami súdov, sa dajú formulovať vecne, slušne a zdvorilo a nestrácajú pritom na svojej presvedčivosti. Nemožno privoliť, aby sa novou normou slušnej úradnej komunikácie stali útočné prejavy, ktorých primárnou úlohou nie je zdôrazniť fakty, ale vyvolať negatívne a pohrdavé emócie k názorom iných. Ústavný súd sa aj týmto spôsobom dôrazne hlási k tomu, že mieni dbať na presadzovanie rešpektu medzi všetkými subjektmi zúčastnenými na konaní. Zdôrazňuje pritom, že zdvorilá úradná komunikácia je nepochybne implicitnou formálnou náležitosťou ústavnej sťažnosti.

17. Podľa § 62 zákona o ústavnom súde ak tento zákon v piatej a šiestej časti neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje, vzťahuje sa na konanie pred ústavným súdom podľa povahy veci primerane CSP. Podľa § 62 CSP ak strana nemá procesnú subjektivitu, súd konanie zastaví.

18. Sťažovateľka vo 4. rade nedisponovala procesnou subjektivitou od samotného začiatku konania, čo indikuje tzv. neodstrániteľnú vadu konania, ktorej následkom je obligatórne zastavenie konania. Vzhľadom na to ústavný súd konanie o ústavnej sťažnosti sťažovateľky vo 4. rade z dôvodu nedostatku procesnej subjektivity zastavil pri použití už citovaného ustanovenia CSP (II. bod výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu